

НАРЕДБА № 3 ОТ 4 ДЕКЕМВРИ 2007 Г. ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КВАЛИФИКАЦИЯ ПО ПРОФЕСИЯ "БИЖУТЕР"

В сила от 18.01.2008 г.

Издадена от Министерството на образованието и науката

Обн. ДВ. бр.6 от 18 Януари 2008г.

Раздел I. Общи положения

Чл. 1. С тази наредба се определя Държавното образователно изискване (ДОИ) за придобиването на квалификация по професия 215030 "Бижутер" от област на образование "Изкуства" и професионално направление 215 "Художествени занаяти" съгласно Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение.

Чл. 2. Държавното образователно изискване за придобиването на квалификация по професия 215030 "Бижутер" съгласно приложението към тази наредба определя изискванията за придобиването на втора степен на професионална квалификация за специалността 2150301 "Бижутерия".

Чл. 3. (1) Въз основа на ДОИ по чл. 1 и рамковите програми по чл. 10, ал. 3 от Закона за професионалното образование и обучение се разработва учебен план и учебни програми за обучението по съответната специалност по чл. 2.

(2) Документацията по ал. 1 за професионално образование се разработва от Министерството на образованието и науката, а за професионално обучение - от обучаващата институция.

Раздел II. Съдържание на Държавното образователно изискване

Чл. 4. (1) С ДОИ по чл. 1 се определя равнището на задължителната професионална подготовка в края на

обучението по професията, което гарантира на обучаемия възможност за упражняване на професията "Бижутер".

(2) Държавното образователно изискване за придобиването на квалификация по професията "Бижутер" определя общата, отрасловата и специфичната задължителна професионална подготовка за професията, както и задължителната чуждоезикова подготовка по професията и избираемата подготовка.

(3) Съдържанието на всеки вид задължителна професионална подготовка по ал. 2 включва:

1. необходимите професионални компетенции (знания, умения и професионално-личностни качества);
2. тематичните области, от които се формира съдържанието на учебните предмети/модули.

Чл. 5. С ДООИ по чл. 1 се определят и входящото образователно равнище, профилът на професията, целите на обучението, оценяването по време и при завършване на обучението, удостоверяването на придобитата професионална квалификация, необходимата материална база.

Преходни и Заключителни разпоредби

§ 1. Лицата, които са приети за обучение до учебната 2003/2004 г., включително по специалности и професии от професионално направление "Машиностроене и уредостроене" от Списъка на специалностите и професиите за професионалните училища на Министерството на образованието, науката и културата от 1993 г., се обучават и завършват обучението си по учебните планове и учебните програми, които са действали при постъпването им.

§ 2. Тази наредба се издава на основание чл. 17, т. 3 и във връзка с чл. 16, т. 7 от Закона за народната просвета.

§ 3. Наредбата влиза в сила от деня на обнародването ѝ в "Държавен вестник".

Приложение към чл. 2

Държавно образователно изискване за придобиване на квалификация по професията "Бижутер"

Професионално направление:	
Код	215 Художествени занаяти
Наименование на професията: бижутер	
Код	215030 Бижутерия

1. Входни характеристики

1.1. Степен на професионална квалификация и входящо образователно равнище

В таблица 1 е представена специалността, включена в професията "Бижутер" съгласно Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО) съгласно Заповед № РД-09-413 от 12.05.2003 г., изменен и допълнен със Заповед № РД-09-04 от 8.01.2004 г., Заповед № РД-09-34 от 22.01.2004 г., Заповед № РД-09-255 от 9.04.2004 г., Заповед № РД-09-274 от 18.02.2005 г., както и входящото минимално образователно равнище за придобиване на съответната степен на професионална квалификация.

Таблица 1

Специалност	Степен на професионална квалификация	Входящо минимално образователно равнище	
		за ученици	за лица, навършили 16 г.
2150301 Бижутерия	втора	основно образование	средно образование

1.2. Изисквания към здравословното състояние на кандидатите за обучение

Кандидатът за обучение трябва да бъде физически годен да упражнява професията на бижутер, което се удостоверява с медицинско свидетелство, доказващо, че тази професия не му е противопоказна (чл. 14, ал. 3 ЗПОО).

2. Профил на професията

2.1. Дейности, предмети и средства на труда и професионални компетенции

Основните характеристики на профила на професията са представени в таблица 2.

Таблица 2

Описание на трудовите дейности (задачи)	Предмети и средства на труда	Професионални компетенции		
		знания за:	умения за:	професионално-личностни качества
1	2	3	4	5
1. Специалност 2150301 Бижутерия				
1. Проектира и моделира изделия от благородни метали	Скицник, пастели, темперни бои, кадастрон, милиметрова хартия, графити и други помощни средства.	Рисуване; Конструирание; Естетика; Комбинаторика; Символика.	Рисуване на модели и определяне на начина на изработването им; Пространствено композиране; Владее на перспектива; Компютърно проектиране на модели на бижута; Определяне на технология за изпълнение.	Прецизност; точност; Търпение; Логическо мислене; Технически усет; Съобразителност; Трудова дисциплина; Отговорност.
2. Подготвителни и спомагателни операции при изработване на изделия от благородни метали	Благородни метали; Комбинация от киселини, използвани в подготовката за изходна чистота на метала (рафиниране); Лабораторно оборудване; Измервателни уреди и инструменти.	Видове благородни метали-физични и химични свойства; Свойства на киселините при работа с благородни метали и техните съединения; Подготовка на материалите за използване в чист вид; Видове киселини,	Работа при зададена изходна позиция на материала; Смесване на благородни метали с лигатура; Направа на припой от благородни метали; Подготовка на детайли (изтегляне, пластична заготовка на детайлите и др.);	Сръчност; Търпение за работа с прецизни инструменти; Съобразителност; Спазване на технологични изисквания;

		използвани за работа с благородни метали, и безопасна работа с тях; Пластична и еластична деформация на благородните метали; Термообработка; Чистота и технологични загуби на благородни метали; Каратиране според заданието.	Прилагане на основните правила за безопасна работа при обработката на благородните метали.	
3. Изработване на модели	Турбинни ръкави, скалпели, фрези и фрезер; Пещ за изпичане на восък; Шприц за восък; Гумени матрици; Преса за печене на гумени матрици.	Принципи на моделиране и използвани технологии за моделиране от специален моделажен восък.	Моделиране с моделажен восък.	Прецизност; Точност; Творчество и технологична дисциплина.
4. Отливане на модели от благородни метали	Форми за отливане в пръст; Машини за центробежно и вакуумно леене на модели от благородни метали; Машина за леене.	Способи за отливане на модели в пръст; Центробежно и вакуумно леене на модели от благородни метали.	Технологията на моделното отливане по класически и нови технологии в леенето на модели от благородни метали.	Точност; Прецизност.
5. Механична обработка на изделия от благородни метали	Полирмашини; Турбинни ръкави; Пещ за топене; Машина за валцоване; Електрополир и други специализирани машини.	Видове и употреба на златарските инструменти и машини в бижутерийното производство.	Определяне на чистотата на благородните метали и сплави от тях; Извършване на следните обработки: валцоване, изтегляне, издуване, огъване, моделиране от метал,	Прецизност; Съобразителност.

			запилване, шлифоване, полиране на детайли от благородни метали и сплави, пробиване и изрязване на ажурни.	
6. Монтаж на скъпоценни камъни, използвани в бижутерията. Гравиране	Скъпоценни и други видове камъни, използвани в бижутерията.	Видове скъпоценни камъни; Твърдост; Цветове; Измерване в карати, шлифовки, Фасети; Чистота, идентифициране и преценка на видовете скъпоценни камъни.	Определяне на карати; Технологични операции за монтаж на скъпоценни и други камъни, използвани в бижутерията; техники на гравиране; Калемни, капелмахели, фрези, пинчони и др.	Точност; Прецизност; Сръчност.
7. Управление на малка фирма, ръководство и организация на работен екип	Нормативни документи (за отчитане разхода на труд за изработване на изделие, за определяне технологичната себестойност, стандарти); Планови и оценъчни документи; Документи, необходими за разкриване и управление на малка фирма.	Организация и ръководство на работата в екип в малка фирма, производствен участък и др.; Техническо нормиране; Попълване на планови и оценъчни документи; Бизнес планиране; Маркетинг и реклама.	Организация на труда; Разпределение на дейностите; Определяне на техническата себестойност на изделията; Разпределение на дейностите между членовете на екипа съобразно квалификацията им и реда на технологичния процес; Управление на малка фирма (разработване на бизнес план, оферти, договори, счетоводство).	Прецизност; Точност; Логическо мислене; Технически усет; Съобразителност; Трудова дисциплина; Отговорност; Комуникативност; Работа в екип; Сръчност; Координация.

2.2. Тенденции в развитието на професионалното направление

В условията на пазарна икономика в Република България и предвид евроинтеграцията на страната е необходимо създаването на висококвалифицирани специалисти бижутери, които да притежават професионални знания и умения,

съответстващи на европейските и световните стандарти.

Съвременните тенденции в областта на художествените занаяти изискват подготовката на кадри, които имат нагласа за обучение през целия живот, непрекъснато да разширяват и да задълбочават уменията си в съответствие с непрекъснато променящите се предизвикателства на трудовия пазар.

2.3. Възможности за професионална реализация

Професията "Бижутер" - втора степен на професионална квалификация, е тясно специализирана и осигурява широки възможности за професионална реализация на пазара на труда. Знанията и уменията, които придобива обучаваният по професията, му дават възможност да управлява собствена фирма (ателие), бижутериен магазин, да работи в екип и да участва в производствената дейност. Придобилите втора степен на професионална квалификация по професията "Бижутер" могат да работят на следните длъжности от Националната класификация на професиите и длъжностите (НКПД) (2006 г.): 7313 - 2001 Бижутер, 7312 - 2002 Валцовчик, скъпоценни камъни, 7313 - 2003 Гравьор, бижутерия, 7313 - 2004 Емайлировач, бижутерия, 7313 - 2005 Златар, 7313 - 2006 Ковач, златна бижутерия, 7313 - 2007 Леяр, бижутерия, 7313 - 2008 Майстор, сребърни изделия, 7313 - 2009 Монтьор, бижутерия, 7313 - 2010 Производител, бижутерия, 7313 - 2011 Производител, пластини от скъпоценни камъни и други, в т. ч. допълнени при актуализиране на НКПД.

2.4. Възможност за повишаване на професионалната квалификация

След придобиване на втора степен на професионална квалификация по професията "Бижутер" обучаваният може да продължи обучението си в Националната художествена академия в професионално направление "Приложни изкуства", специалност "Художествена обработка на металите". Придобитата квалификация по професията "Бижутер" дава основни технически, икономически и правни познания, които са база за повишаване на образованието и квалификацията в съответното висше училище.

3. Цели на обучението

Основната цел на обучението по професията "Бижутер" - втора степен на професионална квалификация, е обучаваните да получават необходимите знания и умения за моделиране и художествено изработване на ювелирни изделия от благородни метали, за ръководство и организация на производствения процес и човешките ресурси, за осъществяване на фирмена стратегия и мениджмънт на малкия бизнес.

3.1. Подцели за формиране на ключови компетенции при обучението по общата задължителна професионална подготовка, единна за всички професионални направления

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да:

- познава и прилага основните правила за безопасна работа и условия на труд на работното място, ползва лични и колективни средства за защита, не замърсява с работата си околната среда;
- познава основните видове и принципи на комуникация, осъществява ефективни комуникации при изпълнение на трудовата си дейност в работния екип, умее да формулира, планира и отчита извършената работа;
- познава пазарните икономически отношения, мястото и ролята на отделните лица, фирми, институции и ролята на държавата в тях;

- познава правата и задълженията си като участник в трудовия процес съгласно Кодекса на труда, разбира договорните отношения между работодател и работник;

- анализира и разграничава отделните субекти на стопанската дейност, познава основните им характеристики и критериите за избор на конкретна правна форма на организация на бизнеса, описва същността и съдържанието на предприемаческия план, притежава знания и умения за организиране на собствен бизнес;

- познава критериите за оценка и подбор на кадрите, посочва разликата между мотив и мотивация, описва системата за стимулиране на персонала и познава стратегиите за развитие на човешкия капитал;

- умее да работи с компютър и ползва програмни продукти;

- може да осъществява комуникация на чужд език на работното място.

3.2. Подцели за формиране на базисни компетенции за изпълнение на дейностите от "Профила на професията" при обучението по отрасловата задължителна професионална подготовка, единна за всички професии от професионално направление "Художествени занаяти"

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да:

- познава материалознанието и технологията за обработване на благородните метали;

- познава химичните технологии, които се прилагат за обработване на благородните метали и техните сплави;

- извършва термична обработка на благородните метали;

- познава пластичната и еластичната деформация на благородните метали и техните сплави;

- може да прилага видовете художествено леене на благородни метали;

- познава измервателните уреди и инструменти, които се използват в бижутерията;

- може да проектира и да моделира ювелирни изделия.

3.3. Подцели за формиране на специфични компетенции за изпълнение на дейностите от "Профила на професията" при обучението по специфичната за професията "Бижутер" задължителна професионална подготовка:

3.3.1. Специалност 215030 "Бижутерия"

След завършване на обучението по специалността обучаваният трябва да умее да извършва в технологична последователност специфичните дейности по изработването на сребърна и златна бижутерия, като:

- спояване на златни и сребърни сплави;

- валцоване на благородни метали;

- изготвяне на детайли за ювелирни изделия;

- пробиване и изрязване на ажури;

- запилване и шлифоване на ювелирни изделия;

- полиране на ювелирни изделия;

- огъване на заготовки и инструменти;

- извършване на химическо и механично почистване на изделия от благородни метали;

- прилагане на технология за изработване на щифтови, нитови и резбови съединения;

- прилагане на технология на позлатяване - съоръжения и материали;
- познаване на художествено-техническите изисквания към изделията от злато и сребро;
- крайцване и матиране на изделия от сребро и злато - съоръжения и инструменти;
- проектиране на ювелирни изделия;
- разпознаване, определяне на карата, чистотата и качеството на скъпоценни камъни;
- оценяване на изделия от благородни метали.

4. Съдържание на обучението

Обучението по задължителната професионална подготовка, включващо теория и практика на професията, се регламентира с учебен план и учебни програми, които се разработват на базата на ДОИ за придобиване на квалификация по професията "Бижутер" - втора степен на професионална квалификация.

Съдържанието на обучението по професията "Бижутер" - втора степен на професионална квалификация, е представено в таблица 3.

Таблица 3

Съдържание на обучението	
Професионални компетенции	Тематични области
1	2
Обща задължителна професионална подготовка - единна за всички професионални направления	
1. Здравословно и безопасно упражняване на изучаваната професия и опазване на околната среда.	Правила и инструкции за безопасна работа; Противопожарна охрана и оказване на първа долекарска помощ; Екологична култура; Вредности и професионални заболявания.
2. Осъществява ефективни комуникации при изпълнение на трудовата си дейност в работен екип - умее да формулира проблеми, задава въпроси, прави отчет за из-	Водене на разговор чрез различни средства за комуникация; Техническа терминология, техническо мислене; Представяне в писмен

вършената работа;
Познава организацията на
предприятието (дружеството)
и правомощията на длъж-
ностните лица.

вид на: молба, заявка,
отчет;
Икономическа и йерар-
хическа обвързаност на
дейностите в предприя-
тието (дружеството).

---

3. Участва при разпределяне
на задачите, съдейства и
търси помощ от членовете
на колектива, отнася се с
чувство на отговорност при
изпълнение на задачата,
която му е възложена.
Разбира ролята си в произ-
водството и съзнава необ-
ходимостта от повишаване
на квалификацията си.

Организация на трудовия
процес, групова дина-
мика;
Мотивация и контрол;
Психологическа структу-
ра на трудовата дейност;
Потребности и способ-
ности на личността за
саморазвитие.

---

4. Познава пазарните отно-
шения, мястото и ролята на
отделните лица, дружествата
и държавата в тях.

Социално осигуряване,
данъчна система,
качество;
Заплащане на труда,
трудова норма;
Цени и ценообразуване;
Нормативна уредба за отрасъла.

---

5. Познава правата и задъл-
женията си като участник в
трудова процес съгласно
Кодекса на труда;
Разбира договорните отно-
шения между работодател
и работник.

Трудова и социално
законодателство;
Данъчна система;
Трудова норма;
Етика на работното
място;
Длъжностна характе-
ристика.

---

6. Познава основните прави-

Конфигурация на ком-

ла за работа с компютър и умее да ползва програмни продукти;
Ползва съвременни технологии за изпълнение на технически задачи от професионалната му област.

пютъра;
Устройство за въвеждане и съхраняване на данни;
Намиране и съхраняване на информация;
Работа с програмен продукт за създаване на елементарни документи;
Работа със специфични програмни продукти.

---

7. Осъществява комуникация на чужд език на работното място.

Най-често употребявана лексика - четене на текстове (стандарти, нормативни документи, каталози, инструкции и др.), участие в разговор (елементарни изрази и прости изречения), попълване на несложни информационни справки;
Думи и изрази, свързани с професионалните задачи (инструкции, упътвания, описание на работното място и дейности) - говоримо и писмено.
Думи и изрази (говоримо и писмено), свързани със здравословните и безопасните условия на труд и инструкции за безопасна работа с машини и съоръжения.

Отраслова задължителна професионална подготовка - единна за всички професии от професионалното направление

---

8. Познава физическите и химическите свойства на благородните метали, техните сплави и тяхното получаване и употреба в ювелирното производство.

Основни знания за методите за получаване и преработка на благородни метали и техните свойства.

---

9. Знае начините за рафиниране (пречистване) до получаване на най-чисто съдър-

Химични технологии и химикотермична обработка на металите;

жание от благородните метали.

Пластична и еластична деформация на метали те и сплавите;
Художествено леене на металите, различни технологии;
Центробежно леене, вакуумно леене, формоване в пръст;
Направа на матрици и технологични изисквания за направата на моделите за тях;
Предпазни средства при рафиниране, технологии за безопасност, химикали, обезвреждащи киселините;
Първа помощ при нараняване с киселини.

---

10. Познава химическите съединения, използвани в производството на различни изделия в бижутерството.

Химични съединения на благородни метали и сплави, свойства и начини на преработка.

---

11. Познава измервателните уреди и инструменти, използвани в работата с благородни метали, технологичните загуби при обработката им, както и факторите, влияещи върху тях.

Измервателни уреди и инструменти;
Технологични загуби при обработката на благородни метали и сплави.

---

12. Познава предпазните мерки и изискванията при работа с благородни метали, видовете и употребата на златарските инструменти.

Видове инструменти при работа с благородни метали.

---

13. Познава пластичната и еластичната деформация на благородните метали и процеса на термообработката им.

Пластична и еластична деформация на металите и сплавите;
Термообработка.

Специфична за професията "Бижутер" задължителна професионална подготовка

---

14. Споява, валцова и изготвя детайли от ювелирни

Спояване и валцоване на златни и сребърни

изделия.	сплави.
15. Пробива, нарязва ажури, запилва и шлифова ювелирни изделия.	Нарязване, запилване и шлифване на ювелирни изделия.
16. Полира и огъва ювелирни изделия и заготовки.	Полиране на ювелирни изделия и подготвяне на заготовки.
17. Познава и използва химическото и механичното почистване на изделия от благородни метали.	Химически технологии за почистване на изделия от благородни метали; Механично почистване.
18. Използва технологията на щифтови, нитови и резбови съединения.	Технология на щифтови, нитови и резбови съединения.
19. Познава технологията на позлатяване и използваните съоръжения и материали.	Технология на позлатяване. Съоръжения и материали.
20. Използва крайцването и матирането на изделия от сребро и злато, както и необходимите инструменти и съоръжения.	Инструменти и съоръжения за крайцване и матиране на изделия от сребро и злато.
21. Умее да проектира ювелирни изделия, като използва познания за художествено-техническите изисквания към изделията от злато и сребро.	Проектиране на ювелирни изделия; Художествено-технически изисквания.

5. Система за оценяване и сертифициране

Оценяването на знанията, уменията и професионално-личностните качества на обучаваните в институциите на системата за професионално образование и обучение е в съответствие с изискванията на Наредба № 3 от 2003 г. за системата на оценяване, издадена от министъра на образованието и науката (обн., ДВ, бр. 37 от 2003 г.; попр., бр. 48 от 2003 г.; изм., бр. 46 от 2004 г.; изм. и доп., бр. 65 от 2005 г., в сила от учебната 2005/2006 г.). При оценяването се определя

степената на постигане на поставените цели и подцели на обучението. Оценките от проверките се изчисляват по шестобалната система.

5.1. Оценяване на междинно ниво

5.1.1. За оценяване по теория:

Слаб 2 - обучаваният не е овладял терминологията, не умее да представи усвоените знания.

Среден 3 - обучаваният е овладял терминологията, умее да представи усвоените знания.

Добър 4 - обучаваният разбира и умее да прилага усвоените знания в познати ситуации.

Много добър 5 - обучаваният прилага усвоените знания в нови ситуации.

Отличен 6 - обучаваният прилага усвоените знания в нови ситуации, прави оценки и сравнява.

5.1.2. За оценяване по практика:

Слаб 2 - обучаваният не умее да прилага усвоени знания при изпълнение на практическо задание и не спазва правилата за безопасен труд по предварително дадени указания.

Среден 3 - обучаваният умее да прилага усвоените знания при изпълнение на поставена задача в позната ситуация, спазвайки правилата за безопасен труд по предварително дадени указания.

Добър 4 - обучаваният умее да осмисли и изпълни самостоятелно поставена практическа задача в нови условия, спазвайки правилата за безопасен труд, по предварително дадени указания.

Много добър 5 - обучаваният умее да съставя план за работа; подбира методи за изпълнение на поставена практическа задача в нови условия, спазвайки правилата за безопасен труд.

Отличен 6 - обучаваният умее да съставя план за работа, да разпределя работата между членовете на екипа, с който работи, да изпълнява по-ставена практическа задача, спазвайки правилата за безопасен труд, както и да оценява качеството за работата на всеки член от екипа, включително самооценка.

5.1.3. При оценяване на обучение, организирано на модулен принцип, се разработва система за оценяване, която включва:

- описание на професионалните компетенции, които ще бъдат проверявани при всяко изпитване;
- определяне на минималния брой точки, при който обучаваният се счита за издържал (обучаваният е овладял минималните знания и умения, необходими да продължи обучението му);
- определяне на критерии за оценяване на всяка задача от изпитването;
- въвеждане на коефициент на тежест за всяка изпитна процедура при оформяне на окончателната оценка;
- задаване на формула (скала) за изчисляване на оценката по шестобалната система.

5.1.4. Инструменти за оценяване - тест, практическо задание, устно изпитване, практически задачи и др. Тези инструменти се апробират и трябва да отговарят на ДООИ за система на оценяване и ДООИ за придобиване на квалификация по професията "Бижутер" - втора степен на професионална квалификация.

5.2. Оценяване на изхода

Държавните изпити за придобиване на втора степен на професионална квалификация са два - по теория на

професията и по практика на професията, и се провеждат по национални изпитни програми, утвърдени от министъра на образованието и науката, в съответствие с ДООИ за придобиване на квалификация по професията "Бижутер".

5.2.1. Изпит по теория

Критериите за оценяване са формулирани като обобщение на подцелите от "Цели на обучението". Показателите за оценяване отразяват степента на постигане на подцелите. Критериите и показателите за оценяване, както и тежестта им в общата оценка са представени в таблица 4.

Таблица 4

Критерий	Показатели	Тежест (%)
1	2	3
1. Основни теоретични знания за видовете метали, техните свойства и приложение; Да познава строежа на металите и тяхната кристална структура.	Да описва видове метали, техните свойства и функционални характеристики; Да описва строежа на металите и тяхната кристална структура; Да знае да приготвя припои за различни изисквания (по цвят и точка на топене).	10
2. Да познава физическите и химическите свойства на благородните метали, техните сплави, получаване и употреба в ювелирното производство.	Да описва физическите и химическите свойства на благородните метали, сплавите и начините на тяхното получаване и употреба в ювелирното производство; Да знае да сплавя и да разделя сплавите в чист вид. Да знае да приготвя раз-	20

	лични цветове от благородните метали, без да нарушава зададената чистота (карати).	
3. Да познава химическите съединения, използвани в златарското производство.	<p>Да описва химическите съединения, използвани в златарското производство, за конкретни цели и приложения;</p> <p>Да познава киселините и химикалите, които се използват при работа с благородни метали;</p> <p>Да познава безопасни предпазни технологии за работа с киселини и химикали.</p>	20
4. Да познава измервателните уреди и инструменти, използвани в работата с благородни метали, технологичните загуби при обработката им и факторите, влияещи върху тях.	<p>Да описва видовете измерителни уреди и инструменти, използвани за работа с благородните метали;</p> <p>Да има теоретични познания за технологичните загуби при обработката на благородни метали и факторите, влияещи за тяхното намаляване;</p> <p>Да познава скъпоценните камъни, техните шлифовки, твърдост и цветове;</p> <p>Да може да ги измерва в карати, да определя чистот-</p>	20

	тата и да ги оценява.	
5. Да има познания за пластичната и еластичната деформация на благородните метали; Да познава процеса на термообработката им.	Да описва видовете пластична и еластична деформация на благородните метали и използваните технологии за термообработката им.	20
6. Да познава предохранителните мерки и изискванията при работа с благородни метали; видовете и употребата на златарските инструменти.	Да описва необходимите предохранителни мерки и изисквания при работа с благородни метали; Видове и употреба на златарски инструменти.	10
	Общо	100

5.2.2. Изпит по практика

Критериите за оценяване са формулирани като обобщение на подцелите от "Цели на обучението". Показателите за оценяване отразяват степента на постигане на подцелите. По време на изпита обучаваните се поставят при еднакви предварително известни условия и им се дават указания за работа.

Критериите и показателите за оценяване, както и тежестта им в общата оценка са представени в таблица 5.

Таблица 5

Критерий	Показатели	Тежест (%)
1. Проектиране на бижута (пръстен, гривна, обици, колие, ръкавелни	Скициране на модели и определяне начина на изработването им.	20

копчета и др.).		
2. Подготвителни операции - спазване на законовите изисквания за чистота и технологични загуби на благородни метали - съгласно Валутния закон и Наредбата за работа с благородни метали.	Изходна позиция на материала; Подготовка на детайли (изтегляне, пластична подготовка на детайлите и др.).	40
3. Изработване на модели.	Изработване на детайли от специален моделен восък.	10
4. Отливане.	Подбор на способите за отливане на моделите (в пръст, центробежно, вакуумно).	10
5. Механична обработка.	Видове операции - пилене, шлайфане, приготвяне на зададена мярка, полиране, монтаж на камъни, гравирание.	20
Общо		100

5.3. Удостоверяване на професионалното образование и обучение

Удостоверяването на професионалното образование и обучение се определя съгласно Закона за професионалното образование и обучение.

Завършено професионално образование се удостоверява със:

1. диплома за завършено средно образование;
2. свидетелство за професионална квалификация.

Завършено професионално обучение с придобиване на степен на професионална квалификация се удостоверява със:

1. свидетелство за основно образование или документ за завършен клас от основното или средното образование;
2. свидетелство за професионална квалификация.

За завършено професионално обучение за придобиване на квалификация по част от професията, за актуализиране или за разширяване на професионалната квалификация се издава удостоверение за професионално обучение.

Съдържанието на документите се определя съгласно Държавното образователно изискване за документите за системата на народната просвета - Наредба № 4 от 2003 г. за документите за системата на народната просвета, издадена от министъра на образованието и науката (обн., ДВ, бр. 41 от 2003 г.; попр., бр. 48 от 2003 г.; изм. и доп., бр. 65 от 2003 г., бр. 47 от 2004 г., бр. 55 от 2005 г. и бр. 47 от 2006 г.).

6. Изисквания към материалната база

6.1. Учебни кабинети

В учебен кабинет се провежда обучението по теория на професията.

6.1.1. Основно оборудване и обзавеждане: учебни маси, столове, учебна дъска (черна или бяла, с подходящи маркери), шрайбпроектор, мултимедиен проектор, платно за прожектиране, флипчарт (с подходящи маркери), касетофон, видеокасетофон, телевизор, мултимедийни и други средства за обучение и дидактическа техника.

6.1.2. Учебни помагала: демонстрационни макети и модели, реални образци, онагледяващи табла, учебни видеофилми, програмни продукти.

6.2. Учебна работилница по практика

В учебни работилници се провежда обучението по практика на професията.

6.2.1. Основно оборудване и обзавеждане

В учебните работилници и лаборатории се провежда обучението по учебна и лабораторна практика на професията. Оборудването включва: обзавеждане (маси, шкафове, дъска за писане и др.); машини: полир машина, зъболекарски ръкав, машина за леене, печ за топене, печ за изпичане на восъци, машина за валцоване, електрополир, шприц за восък и др.

Планирането, разположението на оборудването в учебните работилници и лаборатории е съобразено с продължителността на обучението, със спецификата на учебно-производствения процес и санитарно-хигиенните изисквания.

Работното място на обучавания е в съответствие с нормативите за извършване на съответната дейност и с методическите изисквания. Нормативните изисквания към учебната работилница и лаборатория е в съответствие с дейностите, които ще се извършват в нея, с видовете технологични процеси, с ергономичните, естетичните изисквания и методическите указания.

6.2.2. Учебни помагала:

- учебна дъска (не по-малка от 0,7 м²);
- инструменти;
- работно място за всеки обучаван.

6.3. Материална база

Материалната база трябва да бъде в съответствие с изискванията на нормативните актове на Министерството на образованието и науката, Министерството на труда и социалната политика, Министерството на вътрешните работи, Министерството на здравеопазването, отрасловите министерства и съответните български стандарти.

Нормативните изисквания към учебния сервиз и лаборатория са в съответствие с дейностите, които ще се извършват с видовете технологични процеси, с ергономичните, естетичните изисквания и методическите указания.

7. Изисквания към обучаващите

Обучението по задължителна професионална подготовка, специфична за професията "Бижутер" - втора степен на професионална квалификация, включваща теоретично обучение и практическо обучение - учебна, лабораторна и производствена практика, се извършва от квалифицирани обучаващи, чиито завършено образование, придобита специалност, присъдена квалификация и правоспособност отговарят на съответната нормативна уредба.

7.1. По теория:

По теоретично обучение - обучаващите трябва да притежават висше образование, образователно-квалификационна степен "бакалавър" или "магистър" по специалност, съответстваща на професионалното направление.

7.2. По практика:

По практическо обучение - обучаващите трябва да имат висше образование с образователно-квалификационна степен "специалист", "бакалавър" или "магистър" по специалност, съответстваща на професионалното направление.

Препоръчително е на всеки 3 - 5 г. обучаващите да преминават курс за усъвършенстване на професионалната квалификация.

8. Процедури за преглед и актуализиране на Държавното образователно изискване

- Апробиране на ДОИ в обучаващи институции;
- Текущ мониторинг на дейностите, свързани с внедряване на ДОИ;
- Ежегоден анализ на резултатите и промени при доказана необходимост.